

CAFÉ ESPERANZA

Ali Teoman (İstanbul, 7 Temmuz 1962 - 23 Mart 2011) Orta öğrenimini İstanbul Alman Lisesi'nde, yüksek öğrenimini İTÜ Mimarlık Fakültesi, MSÜ Mimarlık Fakültesi ve Sorbonne Üniversitesi Plastik Sanatlar Fakültesi'nde tamamladı. 1989-1993 yıllarında iş ve öğrenim için Londra ve Paris'te bulundu. Bu dönemde, diğer uğraşlarının yanı sıra sokak müzisyenliği de yaptı. 1993 yılında İstanbul'a döndükten sonra, yazı çalışmalarına daha çok zaman ayırabilmek amacıyla mimarlığı bıraktı ve çeşitli üniversitelerde İngilizce okutmanı olarak çalıştı.

Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı 1991 yılında "Nurten Ay" imzasıyla önce Haldun Taner Öykü Ödülü'nü kazandı ve aynı adla Simavi Yayınları'ndan çıktı. Ali Teoman bu "yazınsal oyun"unu 2007'de *kitap-lık* dergisinde açıkladı ve kitabı ilk kez kendi adıyla yayımladı. 2009 yılında Fransa'da düzenlenen "Türk Yılı" için davet edildiği Strasbourg'ta yazdığı novella *Café Esperanza* Fransa'da çıktıktan sonra Türkiye'de basıldı. *Eşikte* romanı da Fransızcaya çevrilip basıldı.

Öykü: *Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı* (1991; 1991 Haldun Taner Öykü Ödülü; 2007), *İnsansız Konağın İkonu* (1993; 1992 Milliyet Öykü Ödülü), *Pervaneler* (1998), *Aşk Yaşama Çok Uçuk* (2006), *Horasan Elyazması* (2009), *Taş Devri* (2011), *Kırık Kalpler Terzihanesi* (2012).

Roman: *Uykuda Çocuk Ölümleri (Konstantiniyye Üçlemesi I, 2002)*, *Bir Garip Cindi Zümrüdüanka* (2005), *Karadelik Güncesi (Konstantiniyye Üçlemesi II, 2007)*, *Eşikte* (2008), *Gecenin Atları (Konstantiniyye Üçlemesi III, 2011)*.

Anlatı: *Café Esperanza* (2010).

Günce: *Gezgin Günce – Britanya Defterleri* (2011).

Düzyazı: *Yazı / Yazgı / Yazmak* (2019).

Ali Teoman'ın
YKY'deki kitapları:

Pervaneler (1998)
Uykuda Çocuk Ölümleri - Konstantiniyye Üçlemesi I (2002)
Taş Devri (öykü, 2011)
Gecenin Atları - Konstantiniyye Üçlemesi III (2011)
Kırk Kalpler Terzihanesi (2012)
Karadelik Güncesi - Konstantiniyye Üçlemesi II (2013)
Bir Garip Cindi Zümrüdüanka (2013)
Eşikte (2014)
Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı (2015)
Yazı, Yazgı, Yazmak (2019)
Café Esperanza (2020)

ALİ TEOMAN

Café Esperanza

Anlatı

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları -
Edebiyat -

Café Esperanza / Ali Teoman

Kitap editörü: Murat Yalçın
Düzeltili: ?????

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Akgül Yıldız

Baskı: Promat Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Orhangazi Mahallesi, 1673. Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul
Sertifika No: 12039

1. baskı: Sel Yayıncılık, İstanbul, Mayıs 2010
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Mart 2020
ISBN 978-975-08-?????

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2020????
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/yapikrediyayinlari](https://www.facebook.com/yapikrediyayinlari)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

*D.ye
saçının karanlık kokulu gecesine takılmış
kör bir denizin ışığa suskun derinini dalmıştım*

*Ich lebe mein Leben in wachsenden Ringen,
Die sich über die Dinge ziehn.
Den letzten werd' ich vielleicht nicht vollbringen,
Aber versuchen will ich ihn.*
[Rainer Maria Rilke]

*Do I contradict myself?
Well then, I contradict myself.*
[Walt Whitman]

Sigaramdan derin bir nefes çekip dumanı uzun uzun içimde tutuyorum.

Az sonra yazacaklarım için kafamı toplamam gerek.

Kahve, koyu ve şekersiz. Süt yok.

Fincanı önce sağ, sonra sol avucuma alıp ellerimi ısıtmaya çalışıyorum.

Dışarıda pis bir hava var. Yağmur saatlerdir durmamacasına yağıyor. Caddeden geçen otomobiller, kaldırımın kenarından yürüyecek denli tedbirsiz olan yayaların üzerine su sıçratıyorlar. Erken gelen bir güzün ağdalı hüznünü yaşıyoruz, diye düşünüyorum. Xeno olsa böyle derdi mutlaka. Hissedilir bir kendini beğenmişlik tınısı taşıyan kuru sesini duyar gibiyim:

“Erken gelen bir güzün ağdalı hüznü...”

Söz sanatı yapmaya, lugat paralamaya, bilgi ve görgüsünü göstermeye bayılır Xeno. Eskiden kalma bir alışkanlık, şiir yazdığı ve kendini geleceğin en önemli şairlerinden biri olarak gördüğü günlerden. Sanki tam vaktinde kapıyı çaliveren bir güz hüznü olmazmış gibi. Lafabeliği işte. Ama yutuluyor. İnsanlar bu tür gösterişli, sözde şairane laflardan hoşlanıyorlar. Xeno'nun çevresinde bu denli sevilmesinin nedeni de bu zaten. İnsanlara duymak istediklerini söylüyor Xeno. Konformizm her devirde geçerli bir taktik. Yoksa oportünizm mi demeliyim? Ama yo, ona haksızlık etmek olur bu, ki bunu yapmayı hiç istemem. Kimsenin hakkını yememek konusunda nedense öteden beri sinir bozucu bir titizliğim vardır. Bir türlü vazgeçmeyi başaramadığım bu soy ilkelikler yüzünden kendime kızıyorum, ama ne yapalım ki alışkanlık işte. Sonuç olarak, can çıksa da, huy çıkmıyor. Ayrıca daha da can sıkıcı olan, bu sonuncunun bayat bir gerçek oluşu –bayat, ama ne yazık ki hâlâ geçerli bir gerçek!

İnsanların kendi gölgelerinin üzerinden atlamayı pek nadiren başarabildikleri eski hikâye...

Konformizmle oportünizm arasındaki fark nedir ama? Ya da ortada gerçekten bir fark var mı? Amiyane bir eğretilmeye baş vurmak gerekirse, “yaş bokla kuru bok arasındaki fark” gibi bir fark mı bu? Evet, belki de öyle. Ama gözardı edilebilecek denli küçük de olsa, bu iki kavram arasında önemli bir fark olduğunu sanıyorum. Aslına bakılırsa, niteliksel olmaktan çok, niceliksel bir ayrım bu: Oportünizm, konformizmin bir üst derecesiymiş gibi geliyor bana. Bir konformist, statükoya ya da başka bir deyişle “araziye” uyarak kendi gemisini kurtarmaya çalışan bir kaptandır. Bir oportünist ise, bir korsandır daha çok. Kendi gemisini kurtarmaya bakmaz yalnızca, bu arada voliyi de vurmaya çalışır, üstelik ne pahasına, kimin zararına olursa olsun.

Her ne kadar aramızdaki sempati bağları pek güçlü olmasa da, Xeno'ya bu denli ağır bir suçlama yöneltemem. Hayır, saldırgan kuduz bir köpek değil Xeno, ama kurnaz bir tilki: Hep dört ayak üstüne düşen, her ortamda yaşamayı becerebilen, sivri suratlı, sinsi bir tilki... Bende olmayan bu erdemlere sahip olduğu için onu aşağı görmem haksızlık olur.

Nereden başlamalıyım anlatmaya? Café Esperanza'daki, başı sonu belirsiz, Xeno'nun deyişiyle “*vachement abstrait*” konuşmalarımızdan mı? Ah, evet, onun bilgiçliklerini alıntılammam çok hoşuna giderdi –kaynak göstermem koşuluyla tabii! Rapazinho'ya oynadığımız küçük oyundan mı yoksa? Bu daha sürükleyici bir giriş olurdu hiç kuşkusuz: Daha ilk satırdan okuyucunun merakını uyandıracak bir gizem, maskeler, Bizans entrikaları... Evet, doğru, oyun bunların tümü, iç sıkıntısından icat edilmiş, zararsız, masum, oyalayıcı, hoş vakit geçirtici bir tür oyun. Oynuyoruz, kurallara uyarak, gerektiğinde kendi kurallarımızı kendimiz koyarak, ama hep titizlikle, dikkatle, özenle... Oynuyoruz ama, gerçek, oynuyoruz. Yaşam bir oyundur çünkü, özenle oynanan bir oyun. O ve ben iyi birer oyuncuyuz. Bir başkası değil. Niçin değil? Bilmiyorum. Herhalde yetenek

meselesi. Doğasında yok. Farkına varmadan makasa geliyor. Yeniliyor. Yutuluyor. Ütülüyor. Varını yoğunu yitirip masadan beş parasız kalkıyor. Üzücü mü? Belki. Ama unutmayalım ki, oyunun kuralı bu. Oyun bir tahteravalli. Kazananlar olabilmesi için yitirenlere de gerek var. Yoksa paylar eşit kalır. Varlık el değişir. Hiçbir değişiklik olmaz. Devinimsizlik. Kıpırtısızlık. Süredurum! Yaşamın sonu olurdu bu. Kesinlikle sonu! Devinim, değişim, döngü: Varoluşun ana ilkeleri. Yaşam çarkının dönmesini sağlayan temel öğeler.

“Yeni yapıtımı üzerine kurduğum izlek işte bu,” diyor Xeno coşkulu bir tavırla, “Geri dönülemezlik... *Irréversibilité*... Ama bir dakika! Beni izleyebiliyorsun, değil mi? Bir kavram karmaşasına yol açmak, isteyebileceğim en son şeydir. İzlek ve anadüşünü ne yazık ki genellikle birbirleriyle karıştırılan iki kavram. İleti de var ayrıca. Dahası, konu da eklenebilir bu dizelgeye. Al sana dört başı mamur bir arapsacı! Oysa aradaki fark gün gibi açık. Benzetme yapmak gerekirse, izlek, bir resmin üzerine çizildiği tuvalin fonu, fondaki genellikle koyu ve bulacalı o belirsiz renk. Benim yapıtımda bu rengin adı ‘geri dönülemezlik’. Gerçekten de bir renkle anlatılması gerekseydi, hangi renk kullanılmalıydı acaba ‘geri dönülemezlik’ için? Koyu mavi herhalde, okyanusların dibi gibi tıpkı, geçirimsiz bir lacivert. Ya da, daha iyisi belki, mor, deliksiz gece moru. Lacivert ve mor akraba renkler ama zaten, bir derece farkı var aralarında yalnızca. Birisi için lacivert olan, bir başkası için mor olabiliyor. İşlenen anadüşünü nedir peki bu yapıtta, diye soracaksın. Seni bu kadarcık bir bilgiden yoksun bırakmaya elbette gönlüm razı olmaz, sevgili dostum, söyleyeyim: İnsan ilişkilerinin kaypaklığı, güvenilmezliği, soğukluğu, acılığı... İşte bunlar o koyu renk fonun üzerine uyguladığım çizgiler. Ama bu çizgilerin her deviniminde, izlek yeniden yansılıyor. İnsan ilişkilerinde, insan yaşamlarında, kaçırılan fırsatlarda, bozulan dostluklarda, çarçur edilen sevgilerde, ve tabii son çözümlemede de doğada, insan bedeninde, hızla akıp giden, parmaklarımızın

arasından kayan, usun ulamlarından kıvraklıkla kaçan zaman-
daki geri dönülemezlik. Bir kibrit çöpünü yakıyorsun ve, çok
değil, belki beş saniye sonra parmaklarının arasında tuttuğun
kibrit çöpü, az önce çaktığın kibrit çöpü değil artık ve bundan
sonra da zamanın hiçbir kesitinde öyle olmayacak, olamayacak.
Kibrit çakıldı, yandı ve tükendi. Onun ömrü bundan ibaretti
işte. Onun öyküsü orada, kömürleşip söndüğü anda sona erdi.
İçinde taşıdığı gücül erke, bir anda ateşe dönüştü ve böylelikle
ani bir sıçramayla nitelik değiştirdi küçük kibrit çöpü. Başka
bir ulama yatay geçiş yaptı, diyebiliriz. Eskiden yanabilecek
bir kibrit çöpüydü, oysa şimdi yanmış bir kibrit çöpü artık.
Ve bilindiği gibi, yanmış kibrit çöplerinin yeri kül tablasıdır.
Bundan sonra yine bir kibrit çöpü öyküsü anlatmak istiyorsak
eğer, onun değil, henüz yanmamış başka bir kibrit çöpünün öy-
küsünü anlatmayı deneyebiliriz ancak, başka bir kibrit çöpünün
yanma öyküsünü. Çünkü, bildiğin gibi, her kibrit çöpünün tek
bir öyküsü vardır.”

“Ama bu uslamla manla, hep savunusunu yaptığın özgür is-
tenci ve tikelin, tek defalık ve özgün olanın tümele, genele üs-
tünlüğünü yadsımış, dahası mahkûm etmiş olmuyor musun?”
diyorum umutsuz bir çabayla onu kızdırmaya çalışarak. “Ken-
dinle çelişerek tutarsızlığa düşüyorsun böylece.”

Xeno, hep yaptığı gibi, konuştuğu kişinin anlayışsızlığından
derin acı duyan bir filozof tavrı takınarak kaşlarını kaldırıyor.

“Keskin bir saptama,” diyor kuru bir sesle, “Ama ne yazık ki
sağduyu yoksunluğundan sanık. Soyutlama yeteneğini paslan-
maya bırakıyorsun, dostum. Günden güne *dementia precox*’un
bulanık sularına dalmakta olduğunu düşünmeye başlayacağım
neredeyse. Oysa tabii ki *vachement abstrait* kavramlardan söz
ediyoruz burada. Tartışma konumuz, sıçramanın birikime ya
da devrimin evrime üstünlüğü değil.”

Bir kerecik de karşı çıkabileceğim, somut, evet, ölümüne
somut şeyler söylesen, diye geçiriyorum içimden. Laf salata-
sından başka birşey değil bütün bunlar, boşa konuşuyoruz!